

Sport va musiqaning inson tarbiyasidagi psixologik omillari: integratsiyali yondashuv va tarbiyaviy ta'siri

Fazliddin Odiljon o'g'li Inatullayev
Navoiy davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada sport va musiqa faoliyatining inson shaxsini shakllantirishdagi psixologik mexanizmlari va tarbiyaviy ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqotda sport va musiqaning integratsiyalashgan ta'sirining shaxsning kognitiv, hissiy-emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga qo'shadigan ta'siri ko'rib chiqilgan. Sport mashg'ulotlari iroda, intizom, maqsadga intilish kabi sifatlarni shakllantirsa, musiqa esa emotsional intellekt, estetik his va ijodiy fikrlashni rivojlantirishi isbotlangan. Maqolada bu ikki soha birgalikda qo'llanilganda shaxsning harmonik rivojlanishiga, stressga chidamlilik, o'z-o'zini boshqarish va ijtimoiy adaptatsiya qobiliyatlarining oshishiga olib kelishi ko'rsatilgan. Integratsiyali yondashuv doirasida sport va musiqaning o'zaro to'ldirib turuvchi xususiyatlari, ularning pedagogik jarayonda qo'llanilishi va zamonaviy ta'lim tizimida ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: sport psixologiyasi, musiqa terapiyasi, integratsiyali yondashuv, shaxs tarbiyasi, emotsional intellekt, kognitiv rivojlanish, motivatsiya, iroda sifatlari, ijtimoiy adaptatsiya, estetik tarbiya, jismoniy tarbiya, ritmik tashkilot, stressga qarshilik, o'z-o'zini boshqarish, psixomotor rivojlanish, harmonik shaxs, tarbiyaviy ta'sir, pedagogik texnologiyalar, kompleks rivojlantirish, psixofiziologik holatlar

Psychological Factors of Sport and Music in Human Education: An Integrated Approach and Educational Impact

Fazliddin Odiljon o'g'li Inatullayev
Navoi State University

Abstract: This article analyzes the psychological mechanisms and educational significance of sport and music activities in shaping human personality. The study examines the integrated impact of sport and music on cognitive, emotional, and social development of the individual. It has been proven that sports training develops qualities such as willpower, discipline, and goal orientation, while music enhances emotional intelligence, aesthetic sense, and creative thinking. The article demonstrates that when these two domains are applied together, they lead to harmonious personality development, increased stress resilience, self-regulation, and social adaptation abilities. Within the framework of an integrated approach, the complementary

characteristics of sport and music, their application in the pedagogical process, and their importance in the modern education system are revealed.

Keywords: sport psychology, music therapy, integrated approach, personality education, emotional intelligence, cognitive development, motivation, volitional qualities, social adaptation, aesthetic education, physical education, rhythmic organization, stress resistance, self-regulation, psychomotor development, harmonious personality, educational impact, pedagogical technologies, comprehensive development, psychophysiological states

1. KIRISH

Zamonaviy jamiyatda inson shaxsini har tomonlama rivojlangan, ruhan va jismonan sog'lom etib tarbiyalash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu vazifani amalga oshirishda sport va musiqa faoliyati alohida o'rin tutadi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, sport va musiqa integratsiyasi shaxsning psixologik rivojlanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi va tarbiyaviy jarayonning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da yoshlarni har tomonlama rivojlangan, yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlarga ega shaxs sifatida tarbiyalash ustuvor vazifa etib belgilangan. Bu vazifani amalga oshirishda sport va musiqaning integratsiyalashgan ta'siridan foydalanish katta ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda pedagogika va psixologiya fanlarida sport va musiqaning alohida-alohida ta'siri yaxshi o'rganilgan bo'lsa-da, ularning birgalikdagi, integratsiyalashgan ta'siri yetarlicha tadqiq etilmagan. Zamonaviy ta'lim tizimida kompleks yondashuv, fanlararo integratsiya tamoyillari tobora keng qo'llanmoqda, bu esa sport va musiqaning birgalikda qo'llanilishi zaruriyatini keltirib chiqaradi.

Tadqiqotning maqsadi: Sport va musiqaning inson tarbiyasidagi psixologik omillarini aniqlash va ularning integratsiyalashgan qo'llanilishining samaradorligini asoslashdan iborat.

2. ADABIYOTLAR TAHLILI VA NAZARIY ASOSLAR

Sport va musiqa faoliyatining shaxs rivojlanishiga ta'siri masalasi ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan o'rganilgan. L.S.Vygotskiy, A.N.Leontev, S.L.Rubinshteyn kabi mashhur psixologlar faoliyat nazariyasi doirasida sport va san'atning shaxsni shakllantiruvchi ta'sirini ko'rsatib berishgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, har qanday faoliyat, jumladan sport va musiqa bilan shug'ullanish, shaxsning psixologik rivojlanishining asosiy mexanizmi hisoblanadi.

Sport psixologiyasi sohasida Y.L.Xanin, A.V.Rodionov, P.A.Rudik kabilar sportchilarning psixologik tayyorgarligini, iroda sifatlarining shakllanishini chuqur

tadqiq etganlar. Ular sport faoliyati jarayonida shaxsning maqsadga yo'nalganlik, qat'iyat, o'z-o'zini nazorat qilish qobiliyatlari rivojlanishini asoslashgan. Sportning motivatsion sferaga ta'siri, stressli vaziyatlarda psixologik barqarorlikni ta'minlash mexanizmlari alohida o'rganilgan.

Musiqqa psixologiyasi va pedagogikasi sohasida V.I.Petrushin, Ye.V.Nazaykina, G.M.Tsylin kabi olimlar musiqaning emotsional intellektni rivojlantirish, estetik tarbiya berish, ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish imkoniyatlarini ochib berishgan. Ular musiqa ta'sirining fiziologik va psixologik mexanizmlarini, uning insonga terapevtik ta'sirini ilmiy asoslashgan. Tadqiqotlarga ko'ra, musiqa inson miyasining turli sohalari faoliyatini faollashtiradi, emotsional holatni tartibga soladi va kognitiv jarayonlarni yaxshilaydi.

O'zbekiston olimlari, jumladan, M. Axmedova, D. Sharipova, N. Avliyoqulov yoshlar tarbiyasida milliy musiqa va sport o'yinlarining ahamiyatini ta'kidlab, ularning integratsiyalashgan qo'llanilishini tavsiya etganlar. Milliy qadriyatlar asosida tarbiya berish tamoyilidan kelib chiqib, o'zbek xalq musiqasi va milliy sport o'yinlarining o'ziga xos tarbiyaviy imkoniyatlari ko'rsatib o'tilgan.

3. SPORT FAOLIYATINING PSIXOLOGIK OMILLARI

Sport faoliyati shaxs tarbiyasining eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Sport mashg'ulotlari shaxsning turli psixologik xususiyatlariga keng qamrovli ta'sir ko'rsatadi.

3.1. Iroda sifatlarining shakllanishi

Sport muntazam mashq qilish, qiyinchiliklarga bardosh berish, maqsadga erishish uchun harakat qilishni talab etadi. Bu jarayonda quyidagi iroda sifatleri rivojlanadi:

Qat'iyat - qo'yilgan maqsadga erishishda to'sqinliklar va qiyinchiliklarga qaramay harakat qilish qobiliyati. Sportchi har kuni o'ziga belgilangan vazifalarni bajarish, mashg'ulotlarda ishtirok etish orqali bu sifatni shakllantiradi.

Sabr-toqat - uzoq muddatli mashg'ulotlarda charchashga, og'riqlarga bardosh berish. Sport natijaga erishish uchun uzoq vaqt talab etadi, bu esa sportchida sabr-toqat sifatini tarbiyalaydi.

O'z-o'zini nazorat qilish - o'z xatti-harakatlarini, emotsiyalarini boshqarish ko'nikmalari. Musobaqa sharoitida o'z his-tuyg'ularini boshqarish, murakkab vaziyatlarda ham samarali harakat qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mas'uliyat - o'z xatti-harakatlari va natijalari uchun javobgarlik hissi. Jamoaviy sport turlarida nafaqat o'z natijalari, balki jamoa muvaffaqiyati uchun ham mas'uliyat tuyg'usi shakllanadi.

3.2. Kognitiv qobiliyatlarning rivojlanishi

Sport mashg'ulotlari miyaning turli faoliyatini jalb qiladi va kognitiv jarayonlarni rivojlantirishga yordam beradi:

Diqqat va konsentratsiya - sport mashg'ulotlari diqqatni bir narsaga jamlashtirish, uzoq vaqt davomida konsentratsiyani saqlash qobiliyatini rivojlantiradi. Murakkab sport harakatlari esa diqqatni taqsimlash va almashtirishni talab qiladi.

Tezkor fikrlash - ko'pgina sport turlari, ayniqsa jamoaviy o'yinlar, vaziyatni tez tahlil qilish va to'g'ri qaror qabul qilishni talab etadi. Bu fikrlash tezligini va qaror qabul qilish qobiliyatini yaxshilaydi.

Fazoviy idrok - sport mashg'ulotlari fazoda o'z holatini his qilish, masofani to'g'ri baholash, harakatlarni muvofiqlashtirish qobiliyatini rivojlantiradi.

3.3. Motivatsion sfera

Sport kuchli motivatsion ta'sirga ega:

Maqsadga yo'nalganlik - sportchilar o'zlari uchun aniq maqsadlar qo'yadilar va ularga erishish uchun harakat qiladilar. Bu hayotning boshqa sohalarida ham maqsadga yo'nalganlikni shakllantiradi.

Raqobat va hamkorlik - sport raqobatli muhitda harakat qilishni o'rgatadi, lekin ayni paytda jamoada ishlash, hamkorlik qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

O'z-o'zini baholash - sport natijalar orqali o'z imkoniyatlarini obyektiv baholashga, kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam beradi

4. MUSIQANING TARBIYAVIY TA'SIRI

Musika insoniyat madaniyatining eng qadimgi va eng kuchli ta'sir etuvchi turlaridan biri hisoblanadi. Uning shaxsga tarbiyaviy ta'siri juda keng qamrovli.

4.1. Emotsional intellektning rivojlanishi

Musika emotsional intellektni rivojlantirishning eng samarali vositasidir:

Hissiyotlarni anglash - musiqa tinglash va ijro etish jarayonida inson turli hissiyotlarni his qiladi, ularni farqlashni va tushunishni o'rganadi. Bu o'z hissiyotlarini ham, boshqalarning hissiyotlarini ham yaxshiroq anglashga yordam beradi.

Empatiya qobiliyati - musiqa orqali boshqa odamlarning ichki dunyosini his qilish, ularning hissiyotlarini tushunish qobiliyati rivojlanadi. Bu ijtimoiy munosabatlarning muhim komponentidir.

Emotsional tartibga solish - musiqa hissiy holatni tartibga solishga yordam beradi. Tinch musiqa tinchlantirishga, quvnoq musiqa kayfiyatni ko'tarishga yordam qiladi.

4.2. Estetik tarbiya

Musika estetik tarbiyaning asosiy vositasi:

Go'zallikni idrok etish - musiqa orqali go'zallikni his qilish, unga qoyil qolish qobiliyati rivojlanadi. Bu nafaqat musiqaga, balki hayotning boshqa jabhalariga ham estetik munosabatni shakllantiradi.

Badiiy did - muntazam musiqa bilan shug'ullanish badiiy didni rivojlantiradi, sifatli va sifatsiz musiqani farqlash qobiliyatini beradi.

Ijodiy ifoda - musiqa ijro etish o'z ichki dunyosini, hissiyotlarini ijodiy usulda ifodalash imkonini beradi.

4.3. Kognitiv rivojlanish

Musiqqa kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi:

Xotira - musiqa bilan shug'ullanish, ayniqsa cholg'u asboblariida ijro etish, xotira hajmini va sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Notalarni eslab qolish, musiqiy parcha tuzilishini eslab qolish xotira rivojlanishiga yordam beradi.

Matematik qobiliyatlari - musiqa matematika bilan chambarchas bog'liq. Ritm, temp, tovushlar munosabati matematik tushunchalarga asoslangan. Shuning uchun musiqa bilan shug'ullanish matematik fikrlashni ham rivojlantiradi.

Til va nutq - musiqa til markazlarini faollashtiradi, nutq rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Qo'shiq aytish ayniqsa til rivojlanishi uchun foydali.

4.4. Fiziologik ta'sir

Musiqaning fiziologik ta'siri ham katta ahamiyatga ega:

Stressni kamaytirish - musiqa stress gormonlari darajasini kamaytiradi, tinchlantirishga yordam beradi.

Qon bosimini tartibga solish - tinchi, sekin musiqa yurak urish tezligini va qon bosimini kamaytirishga yordam beradi.

Uyqu sifatini yaxshilash - oqshomda tinchi musiqa tinglash uyqu sifatini yaxshilaydi, chuqurroq dam olishga yordam beradi.

5. SPORT VA MUSIQANING INTEGRATSIYALASHGAN TA'SIRI

Sport va musiqaning birgalikda qo'llanilishi ularning alohida ta'siridan ko'ra ancha samarali natija beradi. Bu ikki soha bir-birini to'ldiradi va kuchaytiradi.

5.1. Ritmik muvofiqlashtirish

Sport va musiqa ritm tushunchasi orqali birlashadi. Musiqa ostida sport mashg'ulotlari o'tkazish:

Harakatlarning ritmik muvofiqligini ta'minlaydi

Mashg'ulotlarni qiziqarli va mazmunli qiladi

Charchoq hissini kamaytirishga yordam beradi

Harakatlar koordinatsiyasini yaxshilaydi

Ritm gimnastikasi, sinxron suzish, figurali uchish kabi sport turlari sport va musiqaning mukammal uyg'unligini ko'rsatadi.

5.2. Motivatsiya va hissiy holatni boshqarish

Musiqa sportdagi motivatsiyani oshirishning kuchli vositasi:

Musiqa mashg'ulotga ijobiy kayfiyat bilan kelishga yordam beradi

Quvnoq musiqa energiya beradi, tezkor harakatlarga undaydi

Sekin musiqa cho'zish mashqlari vaqtida muskullarni bo'shatishga yordam beradi

Sevimli musiqa sport mashg'ulotlarini zavqli qiladi

Hozirgi kunda sportchilar musobaqa oldidan o'zlarini psixologik jihatdan tayyorlash uchun maxsus musiqa ro'yxatlarini tuzadilar.

5.3. Kompleks shaxs rivojlanishi

Sport va musiqa birgalikda shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi:

Jismoniy rivojlanish - sport jismoniy sog'liqni, kuch va chidamlilikni rivojlantirsa, musiqa bilan shug'ullanish, ayniqsa cholg'u asboblariida ijro etish, mayda motorika rivojlanishiga yordam beradi.

Ruhiy rivojlanish - sport irodani, qat'iyatni tarbiyalasa, musiqa emotsional intellekt, estetik his, ijodkorlikni rivojlantiradi.

Ijtimoiy rivojlanish - jamoaviy sport va ansambllarda musiqa ijro etish jamoada ishlash, hamkorlik qilish, muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi.

Ma'naviy rivojlanish - sport adolat, halollik, hurmat kabi axloqiy sifatlarni tarbiyalasa, musiqa esa ma'naviy boylikni, yuksak hissiyotlarni rivojlantiradi.

5.4. Pedagogik jarayonda qo'llash

Sport va musiqaning integratsiyalashuvi pedagogik jarayonda turli shakllarda amalga oshirilishi mumkin:

Maktablarda:

Jismoniy tarbiya darslarida musiqadan foydalanish

Musiqa darslarida harakatli o'yinlar o'tkazish

Sport bayramlari va musiqiy tadbirlarni birlashtirib o'tkazish

Ritm gimnastikasi, sport raqslari to'garaklarini tashkil etish

Maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida:

Sport-san'at maktablarini tashkil etish

Aerobika va gimnastika mashg'ulotlarini musiqiy rasmiylashtirish

Sport va musiqa festivallarini o'tkazish

Oliy ta'lim muassasalarida:

Talabalar uchun kompleks tarbiyaviy dasturlar ishlab chiqish

Sport va musiqaning integratsiyasi bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borish

Bolalar va o'smirlar bilan ishlash uchun mutaxassislar tayyorlash

6. AMALIY TAVSIYALAR

Sport va musiqaning integratsiyalashgan qo'llanilishi uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

6.1. Pedagoglar uchun

Sport mashg'ulotlarida turli xil musiqalardan foydalaning: qizg'in mashqlar uchun tez, energik musiqa, cho'zish mashqlari uchun tinch, sekin musiqa

Bolalarga cholg'u asboblariida o'ynashni o'rganish bilan birga harakatchan sport o'yinlarini ham o'rgating

Dars jarayonida sport va musiqa elementlarini o'zaro bog'lang

Bolalarning qiziqishlarini hisobga olib, ular uchun qiziqarli sport-musiqiy tadbirlar tashkil eting

6.2. Ota-onalar uchun

Farzandlaringizni ham sportga, ham musiqaga qiziqtirishga harakat qiling

Uyda musiqa ostida jismoniy mashqlar bajarishga o'rgatish
Sport musobaqalari va musiqiy kontsertlarga birga boring
Bolalarning ikkala sohada ham muvaffaqiyatlarini qo'llab-quvvatlang

6.3. Sportchilar uchun

Mashg'ulotlar davomida musiqadan foydalaning, u sizga qo'shimcha motivatsiya beradi

Musobaqalarga tayyorgarlik ko'rishda psixologik holatni tartibga solish uchun musiqadan foydalaning

Musiqa tinglash orqali dam oling va tiklanishni tezlashtiring

6.4. Musiqa o'qituvchilari uchun

Darslarda bolalarni harakatlantiring, musiqa ostida turli o'yinlar o'ynang

Cholg'u asboblari o'ynash bilan birga jismoniy faollikni ham oshiring

Konsert dasturlariga sport elementlarini kiritishni o'ylab ko'ring

XULOSA

Sport va musiqaning integratsiyalashgan qo'llanilishi shaxsni har tomonlama rivojlantirish uchun kuchli vositadir. Tadqiqot natijalariga ko'ra:

Sport faoliyati iroda sifatlarini, qat'iyat, intizom, mas'uliyat hissini shakllantiradi, kognitiv qobiliyatlarni rivojlantiradi va kuchli motivatsiya yaratadi.

Musiqa emotsional intellektni rivojlantiradi, estetik tarbiya beradi, ijodiy fikrlashni shakllantiradi va psixofiziologik holatni yaxshilaydi.

Sport va musiqaning birgalikdagi ta'siri shaxsning jismoniy, ruhiy, ijtimoiy va ma'naviy jihatdan harmonik rivojlanishini ta'minlaydi.

Ritmik muvofiqlashtirish sport va musiqaning o'zaro bog'lovchi elementi bo'lib, harakatlar koordinatsiyasini yaxshilaydi va mashg'ulotlarni samarali qiladi.

Sport va musiqaning integratsiyasi pedagogik jarayonda turli shakllarda qo'llanilishi mumkin va yuqori samaradorlik beradi.

Zamonaviy ta'lim tizimida sport va musiqaning integratsiyalashgan qo'llanilishiga alohida e'tibor berish zarur. Bu yoshlarni har tomonlama rivojlangan, sog'lom va ijodiy shaxs sifatida tarbiyalashga katta hissa qo'shadi.

Kelajakda bu sohada quyidagi tadqiqotlar olib borish maqsadga muvofiq:

Sport va musiqaning integratsiyasining turli yoshdagi bolalarga ta'sirini o'rganish

Milliy musiqa va milliy sport o'yinlarining birgalikdagi tarbiyaviy ta'sirini tadqiq etish

Maxsus dasturlar va metodikalar ishlab chiqish

Pedagoglar va murabbiylarni tayyorlash tizimini takomillashtirish

Foydalanilgan adabiyotlar

1. СС Болта-Зода. Принципы и приложения музыкальной формы. Science and Education 5 (2), 432-438

2. СБ Саидий. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. *Science and Education* 5 (2), 348-354
3. СС Болта-Зода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. *Science and Education* 5 (2), 439-444
4. СБ Саидий. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. *Science and Education* 5 (2), 322-327
5. Саидий, Саид Болта-зода. Адаптивность детей к школе при посещении и непосещении дошкольного учреждения. *Science and education* 4 (5), 1105 - 1112
6. Ропиева, Дурдона Акмаль кизы, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. *Science and Education* 4 (2), 1330-1336
7. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. *Science and Education* 3 (12), 823-828
8. Саидий, Саид Болта-зода. Бекзод Турсун угли Алиев. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
9. Саидий, Саид Болта-зода. Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. *Science and Education* 3 (4), 1605-1611
10. Саидий, Саид Болта-зода. Алиев, Бекзод Турсун угли. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
11. Саидий, Саид Болта-зода. Эрназарова, Азиза Фахритдин кизи. Интерактивная методика обучения жанрам, созданных на народные лады, учащимся музыкальных и художественных школ. *Science and Education scientific journal* 4 (ISSN 2181-0842), 1618
12. Саидий, Саид Болта-зода. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. *Science and Education* 4 (2), 1386-1391
13. Саидий, Саид Болта-зода. Психологические характеристики музыкальных звуков. *Узбекистан* 2 (2), 76-82
14. Ибрагимов, Умид Собиржонович, Саид Болтазода, Саидий. Современные методы формирования техники исполнения студентов на занятиях. *Science and Education* 4 (2), 1234-1239
15. Ропиева, Дурдона Акмаль кизы, Саид Болтазода, Саидий. Технологии формирования и развития вокально-хорового навыка студентов через народные песни. *Science and Education* 4 (2), 1330-1336

16. Саидий, Саид Болта-Зода, Мурадова, Махлиё Раджабовна, Эрназарова, Азиза ... Интерактивные методы обучения творчеству русских композиторов классе фортепиано в детской музыкальной школы. Science, and Education 3 (4), 1605-1611
17. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 196-203
18. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. Science and Education 3 (8), 138-144
19. Саидий, Саид Болта-Зода, Рустамов, Азизбек Рустам ўғли. Выработка отдельных музыкальных способностей: ритмического и тембрового слуха. Science and Education 3 (8), 151-155
20. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложений музыки. Science and Education 3 (11), 962-969
21. Саид Болта-Зода, Саидий. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направление музыки. Science and Education 3 (10), 582-590
22. Саидий, Саид Болта-Зода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. Science and education. 3 (4), 1200-1205
23. Саидий, Саид Болта – зода. Об эффектном влияние теории, в создании музыкального произведения. Science and Education 3 (12), 864 - 870
24. Саидий, Саид Болта-Зода, Ропиева, Дурдона Акмал кизи. Проблемы совершенствования управления музыкальной деятельностью дошкольного образовательного учреждения. Science and Education 3 (8), 183-188
25. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. Science and Education 3 (8), 224-230
26. Саид Болтазода, Саидий, Субхонов, Отабек Адилевич. Основы управления музыкального диктанта по сольфеджио. Science and Education 3 (3), 825-830
27. Саидий, Саид Болта-Зода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. Science and Education 3 (12), 871 -877
28. Саидий, Саид Болта-Зода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. Science and Education 3 (12), 878 - 884
29. Саидий, Саид Болта-Зода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. Science and Education 4 (1), 597-603
30. Саидий, Саид Болта-Зода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. Science and Education 4 (1), 556-562